

NINA

bulat okudžava

Kad god odem u štab puka, kad god pogledam u Ninu — ona me ne primjećuje. Oni iz štaba govore s njom sasvim obično: „Ninka, daj čašu...“, „Umorila si se, draga?“, „Hajde da zapalimo...“, „Zdravo, Ninočka! Evo, opet se vidimo!...“ — i grle je. A ona — daje čašu, smesi se, seda na sanduk i puši, i ljubi one što se vraćaju sa zadatka, ljubi ih pravo u neobrijane obraze.

Samo zato što su svoji. A ko su oni, ti svoji? Štab-ski pacovi. A ja dolazim iz baterije. Ja rizikujem da poginem. Imam oguljene ruke, nagorco šinjel, ispuca-ne usne. Ali oni su svoji.

Uvlačim se u štabsko sklonište. Tamo je toplo. Gori vesela, debela petrolejska lampa. Miriše na hleb. I nema nikog. Samo Nina sedi pored prijemnika ta slušalice na usima.

— Done, Done, ovde Moskva... Primam. Done, Done, ovde Moskva, kako me čuješ? Primam.

— Zdravo, Nina — govorim nemarno.

— Ona mi klima glavom. Tako prijateljski, tako lepo. To je tako neočekivano...

— Kako me čuješ? Sad je dobro? Prijem... Skida slušalice.

— Sedi, vojniče. Odmori se.

— Nemam vremena — kažem ja i sedam. Na ležaju. I gledam je. Ona se smeje.

— Sta me tako gledaš?

— Onako. Davno nisam video kako se žena smeje. Tamo kod nas u bateriji nema žena. Saška Zolotarjov ponekad se osmešne, ili Kolja Grinčenko, a žena nema.

Ona se opet smeje.

— Taj vaš Kolja često ovamo dolazi. Stalno mi priča o svojim herojskim podvizima. Ne volim hvali-savce.

Ti dodi k nama.

— A gde to?

— U bateriju.

— Da pijemo čaj?

— Da posedimo, da zapalimo...

— Da posedimo, da zapalimo — smeje se ona.

Kako sam bio hrabar kad sam ušao. Kako sam bio hrabar! Sak se plamen lampe zaljuljao kao besan. A sad i ne zadržati.

— Hoćeš da se poslužim čajem?

— Ne pijem čaj — kažem. I smešim se.

— A, razumem — kaže Nina — navikao si na špi-ritus.

— Navikao, nenavikao, ali više ga volim. Čaj čemo pijuckati u civilu.

Ona gleda pravo u mene i smeje se.

— Baš si čudak. Naši izvidaci su takve momčine, ali nijedan ne prezire čaj... Čudak. A ja ću doći

k vama u bateriju. Važi? Da posedimo, da zapalimo... a?

— Stvarno?

— Stvarno... Imas lepe oči.

Meni na ramenima rastu bela krila. Bela, belacka. Od njih postaje svetlo kao od rakete iznad prve li-nije... Osamučenost.

— A ipak lažeš ono o špiritusu.

Nina govori izdaleka. Ne vidim je. Samo dva ve-lika oka. Okrugla. Siva. Podsmehljiva.

Ulaze neki ljudi. Lupaju tizmama. Govore razne reči. A ja ćujem:

— Done, Done... imas lepe oči... prelazim na pri-jem, prijem.

— Od poručnika Burakova? — neko me pita.

— Tako je.

— Evo ti, uzimaj.

Uzimam papir. Stavljam ga u džep. Prilazim Nini.

— Znači, doći ćeš?

— Kuda?... A, u bateriju? Da posedimo, da zapalimo? Je li?

— Dodji.

— Ali ja ne pušim — smeje se ona. — Onako, da posedimo, a?

— Sta, Ninočka, zavodiš lepe vojnike? — ćujem iza sebe.

—... Tobože sve mirno, tih, a nekako se čovek nelagodno oseća. Imam neko predocevanje — govori Songin — i ova tišina me ne raduje. Nikako mi ne prija i gotovo.

Mali mršavi Gugenidze stoji pred poručnikom Burakovom. Na vrhu nosa visi mu kaplja. Maše rukama.

— Pusti me kući na jedno četiri dana. Moj dom — Kvarell. Donesem razne purmarile, jesti. Vino, hača-puri, volim. Ova kaša već ne može.

Poručnik se smeje.

— A ko će ratovati?

— Ja ću — kuvne se Gugenidze. — Ko će? Ja ću. Sad ovde nema rat.

— A kako ćeš se probiti?

— Sta?

— Kako ćeš putovati?

Gugenidze sazaljivo gleda u poručnika.

— Daj odsustvo. Snači ću se.

Komandir baterije nas gleda.

— Sta velite, da ga pustim?

— Vidite, družo poručniče, stvar je ovakva — go-vori Songin — mogli biste ga pustiti, ali ako odjednom počne? Bez takvog veziste nije lako.

— Eto vidiš — kaže komandir baterije — ne mo-žemo bez tebe.

— Zašto ne možemo? — uzbuđuje se Gugenidze. — Možemo. Četiri dana nema rat.

— A ti, Gugenidze, idi do Nemaca, upitaj kad će početi. Možda bi mogao i da podes — smeje se Saška Zolotarjov.

Svi se smeju. Nisu izdržali. Gugenidze pokušava da shvati šta se desilo. Svajim odmahuje rukom.

— Eeee! — i sam se smeje.

I kaplja, koja je visila na vršku nosa, leti na zem-lju.

Komandir baterije govori ozbiljno:

— Odmaražite se. Svi. Dovede će biti posla.

I odlazi.

Uveče opet ništa. Ja sam je molio da dođe u bate-riju. A zašto bi došla? Zbog čega? Sta ovde da radi? Pozvao sam je kao u park: „Dodite da prošetamo“. Kad bi videla moje ruke pokrivene ožiljcima i žulje-vima, moje oguljene ruke koje je nemoguće oprati, tako se mast upila u kožu... Reči ću joj: „Slušaj, naj-bolje bez izmatavanja. Vidiš sve, razumeš. Hajde lepo: ti i ja. Da znaš da k meni dolaziš. Neka svi vide. Ho-ćeš, a? Slušaj, mi smo parnjaci. To je priča da muška- rac obavezno treba da bude stariji. Ja tebe znam odavno, sasvim odavno. Molim te, ne pravi se da ti je svejedno. Znam da se ti samo zbog uzbuđenja ovako podsmevaš sa mnom.“ I kad budem to govorio, po-

javice se beli mesec, i sneg će zablistati, i nikog oko nas neće biti, i moji uvijači se neće ni videti.

— Što se ti ne odmaras? — pita Kolja Grinčenko.

— Sta da kažem?

— Juče sam se dogovorio s Ninkom. Danas treba da dode.

— Lažeš, Kolja — govorim s olakšanjem. — Lažeš kao pas.

— Videćeš — kaže. — Treba koristiti svaki trenu-tak.

Kolja stoji ispred mene. Miriše na kolonjsku vodu. Obrljao se. Obrljao se? Zar će zaista doći? Pa da, na-ravno, ona se smejala, a ja...

Iznad nemačkih transeja izvija se jarko-bela ra-keta. Negde usamljeno i tužno štekće mitraljez.

Kolja Grinčenko puši krijući žar u pesnici. Smeška se.

— Da, a Ninočka će sad naći. Porazgovaracemo.

— Pa ona je udata — kažem — ništa ti ne vredi. Kolja se smeška. I puši. Odlazi u stranu. I ćuti.

Kad ćuti — znači istina je. Znači doći će. Baš sam bu-dala. Molio je, ponizavao se. A treba onako kao što kaže Grinčenko. Da, tako treba. Zagrliti, stisnuti da kosti počnu da krckaju, da ni reč ne može da prosluvi, da oseti: ovo je muško. To se njima sviđa. To. A raz-govori... kome trebaju razgovori? Eh, ti, Nina, plavo-oka! Sad znam šta da ti kažem...

Iza skloništa kuji vilis. I tuje se ženski smeh. I ja vidim kako Kolja juri u tom pravcu. Došla je. I ću-jem njen glas:

— Zdravo, zdravo. — A osmeš, osmeš! Neodo-ljiv... — A ja došla k vama u goste. Na malo. Zamo-lila sam majora da me poveze. Znači, tako vi živite! Gledaj, molim te, i Nemci odmah u blizinu! A zašto ti, Kolja, ćutiš? Udesio se kao da nije rat. Cak i obrljan. A je li kod vas jedan mališa, crnočki? Gde je?

— Kakav crnočki? — pita Grinčenko.

— Pa takav, crnih očiju.

Ćujem njen tih smeh. Lepo se smeje. Da pridem? A zašto da pridem? Zar sam to baš ja? I Gugenidze ima crne oči. I komandir vood, Karpov, je crnook. I komandir baterije je crnook...

Njena crna tanka silueta izranja iza skloništa. Kao crni mesec. Zauzavila se i lako se ljulja.

— A tu si, vojniče... Da posedimo, da zapalimo, a? Prilazi, prilazi...

Vidi što je interesantno! — kaže. — Imam sa-stanak u ratu. A zašto ćutiš? A-a-a, sigurno si se na-pio špiritusa, je li?

— Ništa nisam pio.

— Ispričaj nešto...

— Idemo tamo iza sanduka s minama, da sednemo.

— Vidi što je brz! Odmah u čošak.

— A zašto da ne?

— Zato što svako to hoće. A u prvoj liniji tim pre. Sta će sutra biti?

— Dopadaš mi se, Nina.

— Znam.

— Znaš? Samo se praviš.

— Ta nemo, mali. Ispričao mi je vaš Grinčenko kako ti u snu sa mnom razgovaras.

— Laže kao pas.

Iza skloništa neko viče:

— Nina! Šubnikova! U kola!

— Eto vidiš. Vreme je. Nisi stigao ništa da mi ka-žeš. Ko si šta si, šta čemo raditi — govori i rukom prelazi preko mog obraza. — Zbogom. Rat je. Možda se necemo više ni videti.

— Doći ću sutra k tebi. Dopadaš mi se.

— Mnogima se ja dopadam — kaže ona. — Jer sem mene ovde nikog i nema.

I trči prema automobilu. Brzo trči. A iznad nema-čkih rovova sve teške i češće lete rakete.

(Odlomak iz romana „Zdravo bio, dače!“)
Preveo s rusnog Petar VUJICIC

velimir hlebnjиков

Ra — koji je video svoje oči u rdi i blatnjavoj vodi,
Posmatrajući svoj san i sebe
U mišiću, koji nemo krađe blatni zlak,
U mladog žabici, koja je nadula belim mehure u znak hrabrosti,
U travi zelenoj, koja je posekla crvenim rukopisom stas devojke,
sagnute sa strom.

Koja je skupljala šašu za gorivo i kuću,
U strujama riba, koje talasaju trave i ispuštaju mehuriće,
Ograđen Volgom oko.

Ra — produžen u hiljadu zveri i biljaka,
Ra — drvo sa živahnim listovima koji trče i misle, koji ispuštaju
šuštanje, krikove.

Volga oko.

Hiljadu očiju — gledaju na njega, hiljadu zir i zin.

I Razin

Koji je mio noge,
Podigao je glavu i dugo gledao Ra,
Tako da je opeti vrat urezao uskom crtom.

Kada konji umiru — dahću,
Kada trave umiru — venu,
Kada sunca umiru — gase se,
Kada ljudi umiru — pevaju pesme.

Bohebi pevale su sebi usne
Veeomi pevali su sebi pogledi
Pieeo pevale su sebi obrve
Liecej raspevao se oblik
Gzi — gzi — gzeo pevao je sebi lanac
Kao po platnu nekih odnosa
Iza provalčenja živelo je Lice.

Godine, ljudi i narodi
Protiču zauvek.
Kao tekuća voda.
Zvezde su ribarske mreže, ribe smo mi
U vitkom ogledalu prirode
Bogovi su prizraci u tami.

Kada se rogovi jelena podižu nad zelenilom,
Podsećaju na usahlo drvo.
Kada je srce golo u rečima,
Svi pronose: lud je.

Jaš jednom, još jednom,
Ja sam za vas
Zvezda.
Teško mornaru koji je uzео
Pogrešan ugao svoje lađe
I zvezde:
Razbiće se o kamenje,
O podvodne krike.
Teško i vama koji ste uzeli pogrešan ugao srca
prema meni:

Razbićete se o kamenje
I kamenje će se podsmevati
Vama
Kao što ste se podsmevali
Meni.

ja i rusija

Rusija je hiljadama hiljada slobodu dala.
Milo delo! Dugo te se pamtili.
Skinuo sam košulju
I svaki ogledalo oblakoder moje vlasti,
Svaka pora
Građa tela
Čilime je izvešala, tkanine pamučne.
Građanke i građani.
Ja — država.
Skupile su se hiljade oknastih kovrča,
kraj prozora,

Olge i Igori,
Ne po porudžbini
Suncu se radujući, gledali su kroz opne
Pala je tamnica košulje!
Ja sam jednostavno skinuo košulju:
Poklanjao sam suncu narodima mene!
Stajao sam nag oko mora.
Tako sam narodima poklanjao slobodu,
Gomilama crnila.

O dostojevskino oblaka odlazećeg,
O puškinota smirujućeg podneva,
Noć se sagledava kao Tjučev,
Bezizmerno svesvestskom punoćom.

S rusnog preveo: Božidar STANCIĆ